

Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter

Diarienummer KN2024/01912

2025-04-16

Blykalla uppskattar möjligheten att få inkomma med synpunkter på utredningen Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter. Vi får härmed lämna följande synpunkter

Sammanfattningsvis

- Blykalla ställer sig positivt till de förslag som utredningen lämnar för i syfte att uppnå en effektivare tillståndsprövning för etablering av kärnkraft, däribland att prövningen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken inte måste ske parallellt utan att de respektive processerna renodlas.
- Det är positivt att politiska frågor hanteras tidigt i en separat process för att eliminera regulatorisk risk vilket torde kunna uppnås genom föreslagna lagen om principbeslut för vissa verksamheter. Dock ser Blykalla ett behov av vissa förtydliganden av den föreslagna lagen samt följdjusteringar som föreslås av andra regleringar med anledning av lagen. Det bör förtydligas vad regeringen faktiskt ska pröva samt vilka krav som ställs på en ansökan. Kravet på att uppenbara hinder enligt lag om kärnteknisk verksamhet eller strålskyddslagen bör utmönstras. Förtydliganden är påkallade ur såväl effektivitets- som rättssäkerhetssynpunkt.
- Blykalla ställer sig även positivt till föreslagna justeringar av avgifter för kärnteknisk verksamhet och att avgiften anpassas efter reaktors olika storlek, men anser att avgifterna bör bestämmas något annorlunda än vad utredningen föreslår, framförallt när en ansökan avser fler reaktorer av samma modell för att undvika att skapa tröskeffekter som riskerar att påverka teknikval. för att undvika att skapa tröskeffekter som riskerar att påverka teknikval.

Kort om Blykalla

Blykalla är ett svenskt bolag som utvecklar små modulära kärnkraftsreaktorer. Bolaget är sprunget ur 25 års forskning och grundades 2013. Blykalla använder bly som kylmedium istället för lättvatten. Detta är ett av flera koncept som räknas till fjärde generationens reaktorteknik. Företaget har ett flertal patent av betydelse för bolagets teknik, däribland ett patent avseende en aluminiumlegering som är mycket motståndskraftig mot strålning och korrosion.

Våra synpunkter

Blykalla ställer sig positivt till förändringar och förenklingar som syftar till en snabbare och mer förutsägbar tillståndsbedömning. Vi anser att detta är mycket viktigt för att uppnå nationella mål för klimat, miljö och tillväxt.

Överlag anser vi att utredningens förslag är väl avvägda; de åstadkommer på ett effektivt sätt det som utredningen föresatt sig, nämligen att systemet ska fungera för både stora och små aktörer som reaktorer, för etablerad teknik och mer innovativa lösningar. Den politiska dimensionen av prövningen ska komma in tidigt, för att skapa förutsägbarhet och tydlighet och för att kunna underlätta planering och finansiering av omfattande ansökningar. De olika delarna av tillståndsprövningen ska i möjligaste mån innebära att varje fråga prövas vid ett tillfälle. Blykalla anser dock att vissa av föreslagen till justeringar av tillståndsprövsprocessen behöver förtydligas och avgränsas för att på bästa sätt uppnå den uttalade målsättningen samt skapa en förutsebar och effektiv process.

Synpunkter på den föreslagna lagen om lagen om principbeslut för vissa verksamheter*Inledning*

Blykalla ställer sig positivt till förslaget om lag om principbeslut för vissa verksamheter. Lagförslaget skapar förutsättningar för att tidigt i en tillståndsprövsprocess eliminera regulatorisk risk gällande ett projekts genomförbarhet vilket är positivt både för potentiella sökande och samhället. Således tillstyrker Blykalla att lagen införs.

Det finns emellertid vissa oklarheter i utredningens förslag. Närmare bestämt är det Blykallas uppfattning att det utifrån den föreslagna lagtexten är svårt att sluta sig till vad en ansökan faktiskt måste innehålla vilket, enligt Blykallas mening, hänger samman med att det finns en viss otydlighet i fråga om vad regeringen ska pröva. Detta utvecklas i det följande, tillsammans med konkreta förslag till hur lagtexten skulle kunna utformas. Samtliga hänvisningar nedan är till den föreslagna lagen om principbeslut om inte annat anges.

Förutsättningarna för att fatta ett principbeslut bör förtydligas

Enligt utredningens lagförslag ska regeringen, om förutsättningarna enligt lagen är uppfyllda, konstatera i ett principbeslut att uppförandet av anläggningen och bedrivandet av verksamheten är förenligt med *samhällets helhetsintresse*.

Såvitt gäller begreppet "samhällets intresse" anges i 1 kap. 1 § andra stycket att

"[e]n verksamhet ska anses vara förenlig med samhällets helhetsintresse om verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landets energiförsörjning och fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan föra med sig."

Såvitt det får förstås är även 1 kap. 5 § av betydelse för hur förekomsten av ett samhälleligt helhetsintresse ska bedömas. Bestämmelsen anger följande.

“Ett principbeslut innebär att intresset för verksamheten har företräde framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3 - 4 kap. miljöbalken, med hänsyn tagen till Sveriges säkerhet och övriga relevanta överväganden rörande verksamheten.”

1 kap. 1 § och 1 kap. 5 § överensstämmer inte helt. Som framgår anses en verksamhet förenlig med samhällets helhetsintresse enligt 1 kap. 1 § om “verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landets energiförsörjning och fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan medföra.” Detta är emellertid inte vad beslutet enligt 1 kap. 5 § ska konstatera. I 1 kap. 5 § anges istället att ett principbeslut innebär att intresset för verksamheten har företräde framför eventuella konkurrerande intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken, med hänsyn tagen till Sveriges säkerhet och andra relevanta överväganden.

Möjligen är det avsett att omständigheterna som räknas upp i 1 kap. 1 § ska fångas i “andra relevanta överväganden” i 1 kap. 5 §. Detta är dock inte tydligt. Läst ensamt kan “andra relevanta överväganden” inbegripa vad som helst.

I Blykallas mening bör det tydliggöras vad regeringen faktiskt ska pröva genom principbeslutet. Så som Blykalla förstår utredningen är det primärt tre frågor utredningen ser framför sig att regeringen ska pröva. *För det första* ska regeringen göra en riksintressebedömning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. *För det andra* ska regeringen pröva om verksamheten är förenlig med Sveriges säkerhetsintressen. *För det tredje* ska regeringen pröva om verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landets energiförsörjning samt om fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som verksamheten för med sig (jfr utredningens föreslagna 1 § andra stycket). Den sista punkten syftar till att göra det möjligt att låta principbeslutet ersätta den befintliga tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken (jfr SOU 2025:7 s. 204). Enligt Blykallas mening är detta en lämplig avgränsning och vad som krävs för ett principbeslut bör tydligt avgränsas till dessa tre frågor. Detta kan åstadkommas genom att nu diskuterade bestämmelser formuleras som följer.

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Syftet med denna lag är att säkerställa att uppförandet av en anläggning och bedrivandet av en verksamhet på en föreslagen plats är förenligt med samhällets helhetsintresse.

~~En verksamhet ska anses vara förenlig med samhällets helhetsintresse om verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landets energiförsörjning och fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan föra med sig.~~

~~Om förutsättningarna i denna lag är uppfyllda ska regeringen i ett principbeslut konstatera att uppförandet av anläggningen och bedrivandet av verksamheten är förenligt med samhällets helhetsintresse. Är verksamheten inte förenlig med samhällets helhetsintresse ska ansökan avslås.~~

Förutsättningar för att fatta ett ~~Principbeslutet~~ principbeslut ~~omfattning~~

5 § Regeringen ska fatta ett principbeslut om uppförandet av en anläggning och bedrivandet av en verksamhet är förenligt med samhällets helhetsintresse. Ett principbeslut innebär att intresset för Ett sådant intresse ska anses föreligga om tillgängligt underlag visar att:

1. verksamheten har företrädare framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3-4 kap. miljöbalken,
2. verksamheten inte kan antas vara skadlig för ~~med hänsyn tagen till~~ Sveriges säkerhet och övriga relevanta överväganden rörande verksamheten,
3. verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landet energiförsörjning, och
4. fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som verksamheten för med sig.

Föreslagna justeringar av lagtexten tydliggör för sökanden vad prövningen syftar till och därmed vad ansökan bör innehålla.

Utöver att innebörden av samhälleligt helhetsintresse bör förtydligas noterar Blykalla i detta sammanhang den av utredningen föreslagna 2 kap. 1 §. Bestämmelsen har följande lydelse.

2 kap. Särskilt om principbeslut för vissa kärntekniska anläggningar

1 § Regeringen får fatta ett principbeslut för uppförande av en kärnteknisk anläggning, om de krav som följer av denna lag är uppfyllda och inga uppenbara hinder enligt kraven i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och strålskyddslagen (2018:396) framkommit under handläggningen.

Som framgår innebär den föreslagna bestämmelsen att principbeslut endast ska meddelas om det inte föreligger *uppenbara hinder* enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och strålskyddslagen (2018:396). Blykalla anser att bestämmelsen är problematisk och bör utgå av flera skäl.

För det första är det oklart vilka krav som ställs på en ansökan för att regeringen ska kunna ta ställning till om det föreligger uppenbara hinder eller inte. Bestämmelsen innebär att sökanden åläggs en negativ bevisbörda avseende förekomsten av uppenbara hinder. Detta är principiellt betänkligt och det är svårt att förstå hur denna negativa bevisbörda ska fullgöras, särskilt när det är fråga om ny teknik. Eftersom regeringen inte besitter den tekniska kompetens som behövs för att avgöra om uppenbara hinder föreligger kommer Strålsäkerhetsmyndigheten att behöva yttra sig över det tekniska underlag som sökanden bifogar sin ansökan för att visa att hinder inte föreligger. Blykalla ser en uppenbar risk för att ärenden enligt lagen kommer att fastna i skriftväxling mellan Strålsäkerhetsmyndigheten och sökanden. Regeringens beslut skulle vidare komma att inbegripa någon form av *prima facie*-bedömning av sökandens teknik vilket inte är den föreslagna lagens syfte och det är heller inte lämpligt. Den föreslagna bestämmelsen riskerar således att fördröja prövningen och därmed motverka det som åsyftas med förslaget; en

snabbare och tydligare process där politiska frågor liksom frågor som ligger utanför sökandens kontroll avgörs tidigt.

För det andra är inte syftet med ett principbeslut, vare sig enligt utredningens förslag eller enligt det justerade förslag som Blykalla lämnar, att bedöma sökandens teknik. Tekniken ska istället, efter regeringens principbeslut, bedömas enligt lagen om kärnteknisk verksamhet, strålskyddslagen samt andra relevanta regleringar. Tekniken kommer således att genomgå en rigorös prövning efter regeringens beslut vilket måste anses tillräckligt. Genom att ta bort bestämmelsen renodlas principbeslutet till övergripande politiska frågor vilket är i linje med att beslutet är avsett att ersätta tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken.

För det tredje är det oklart hur prövningen skulle förhålla sig till 1 kap. 17 § i utredningens förslag. Enligt bestämmelsen ska en fråga som omfattas av principbeslut under vissa omständigheter lämnas till regeringen för omprövning. Om prövningen av principbeslut även omfattar en bedömning av uppenbara hinder enligt lag om kärnteknisk verksamhet, synes det som att Strålsäkerhetsmyndigheten – om sådant hinder identifieras i samband med myndighetens senare granskning – inte får avslå en ansökan om tillstånd. I stället måste myndigheten skicka tillbaka frågan till regeringen för omprövning av principbeslutet. Denna ordning framstår som olämplig.

I enlighet med det föregående är Blykallas uppfattning att bestämmelsen bör utgå. För det fall lagstiftaren skulle finna att bestämmelsen ska kvarstå måste det enligt Blykallas mening klargöras vad som krävs av sökanden för att visa att uppenbara hinder inte föreligger. Blykalla noterar slutligen att utredningens förslag innebär att regeringen "får" fatta ett principbeslut om inte uppenbara hinder föreligger. Det bör anges att regeringen "ska" fatta ett principbeslut om inte uppenbara hinder föreligger.

Kraven på ansökans innehåll bör justeras och/eller förtydligas

Enligt utredningens förslag ska en ansökan om principbeslut ha följande innehåll (utredningens föreslagna 1 kap. 7 §).

7 § Ansökan ska innehålla en översiktlig redogörelse för

1. varför intresset för verksamheten har företrädare framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3–4 kap. miljöbalken, och
2. sökandens ägar- och finansieringsförhållanden, tänkt organisation för att uppföra och driva anläggningen, leverantörer och teknik i den mån detta är bestämt.

Ansökan ska dessutom innehålla övergripande information om

- a. platsens förutsättningar för den planerade verksamheten,
- b. den planerade verksamheten i sig, och
- c. hur sökanden avser att omhänderta det avfall som kommer att uppstå vid anläggningen.

Till ansökan ska också biläggas en strategisk miljöbedömning när det krävs enligt 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om vad en ansökan ska innehålla.

I linje med att Blykalla menar att ett samhällligt helhetsintresse ska anses föreligga om intresset för verksamheten har företräde framför eventuella konkurrerande intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken, den inte kan antas vara skadlig för Sveriges säkerhet samt verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landet energiförsörjning och dess fördelar överväger eventuella nackdelar, menar Blykalla att kravet på ansökans omfattning bör justeras. För att kunna göra de föregående bedömningarna är det tillräckligt att ansökan omfattar de uppgifter som anges i 1 kap. 7 § första stycket första och andra punkten (jfr utredningens specialmotivering till dessa bestämmelser, SOU 2025:7 s. 491 och 492), uppgifter om varför verksamheten utgör en samhällsviktig funktion och, i förekommande fall, den strategiska miljöbedömningen.

Vad särskilt gäller 1 kap. 7 § första stycket andra punkten bör innebörden av bestämmelsen klargöras under det fortsatta lagstiftningsärendet – och detta gäller oavsett om Blykallas förslag till justering av andra bestämmelser accepteras eller inte. Blykalla ställer sig positivt till utredningens förslag att det som ska ges in enligt första stycket andra punkten ska ligga till grund för regeringens säkerhetspolitiska och försvarspolitiska bedömning av projektet och är positivt till att detta också tydliggjorts i författningskommentaren (se SOU 2025:7 s. 491). Med detta sagt ser vi att följande förtydliganden behövs.

Det bör *för det första* klargöras vilket underlag, om något, som förväntas av sökanden. Utredningens lagförslag innebär att det är tillräckligt att redogöra för vissa "tänkta" omständigheter i den mån dessa "är bestämda". Såvitt Blykalla förstår innebär detta att det är tillräckligt att en sökande på ett principiellt plan redogör för organisationen för att uppföra och driva anläggningen, leverantörer och teknik. Därmed krävs det inte att den organisation som är nödvändig för tillstånd till uppförande, innehav och drift finns på plats; den behöver endast beskrivas. Enligt Blykallas mening är det lämpligt att ansökan kan avgränsas på detta sätt eftersom redan en principiell redogörelse torde vara tillräcklig för att regeringen ska kunna göra en säkerhetspolitisk bedömning av verksamheten. Det bör dock klargöras om detta faktiskt är tillräckligt.

Det bör *för det andra* så långt möjligt konkretiseras vilka omständigheter och säkerhetspolitiska faktorer som vägs in i bedömningen. Det kan exempelvis tydliggöras vilka specifika rättsliga ramverk som ligger till grund för den säkerhetspolitiska prövningen, såsom exempelvis säkerhetsskyddslagen (2018:585), lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar och tillämpliga sanktionsförordningar, samt eventuella relevanta internationella överenskommelser. Vidare bör det i författningstext specificeras vilka typer av säkerhetsrisker som särskilt beaktas, exempelvis risker kopplade till kritisk infrastruktur, känslig teknologi, informationssäkerhet och strategiska resurser. Även om en uttömmande uppräkningslista inte är möjlig av just säkerhetsskäl, skulle en tydligare vägledning kring bedömningskriterierna öka förutsägbarheten för sökande och därmed rättssäkerheten i processen. Blykalla noterar även såvitt gäller detta att regeringen om den anser att ytterligare underlag krävs för att bedöma en viss säkerhetsrisk, utan att för den sakens skull kunna ange denna, bör infordra ytterligare utredning om erforderligt.

Utöver föregående klargöranden av 1 kap. 7 § första stycket andra punkten föreslår Blykalla, i linje med vad företaget ovan angivit om innebörden av begreppet "samhälleligt helhets intresse", att en punkt läggs till bestämmelsen.

Blykalla föreslår att det i bestämmelsen anges att ansökan ska innehålla en förklaring till varför verksamheten innebär en samhällsviktig funktion. Blykalla föreslår att bestämmelsen exemplifierar vad som kan utgöra en samhällsviktig funktion men det kan även tänkas att exemplen istället lämnas i författningskommentaren. Vi menar att en samhällsviktig funktion exempelvis kan vara att verksamheten behövs för landets energiförsörjning eller syftar till att utveckla eller demonstrera ny teknik som är av betydelse för Sveriges långsiktiga säkerhetsintressen, inbegripande att förstärka autonom energiförsörjning (jmf SOU 2025:7 s. 205).

Som framgått föreslår Blykalla att det i 1 kap. 5 § ska anges att ett principbeslut ska fattas om "tillgängligt underlag visar att [...] 4. fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som verksamheten för med sig." Blykalla anser inte att det specifikt behöver anges att ansökan ska innehålla en redogörelse för för- och nackdelar. Istället är Blykallas uppfattning att det underlag som företaget föreslår ska ges in ska ligga till grund för den bedömningen.

Vidare. Det är inte tydligt vad det i praktiken är för åtskillnad som åsyftas mellan uttrycken "översiktlig redogörelse" respektive "övergripande information" i första respektive andra stycket. För det fall regeringen anser att bestämmelsen ska införas med samtliga krav som utredningen föreslår bör det förtydligas vad som avses med de olika uttrycken, alternativt bör kraven skrivas ihop under samma punktlista men med utvecklad beskrivning om vad som krävs i författningskommentaren.

Avseende Blykallas förslag att utredningens föreslagna 1 kap. 7 § andra stycket punkt 1 och 2 utgår noterar företaget följande. *Beträffande punkt 1* kommer information om platsens förutsättningar att lämnas eftersom det är en förutsättning enligt 7 § första stycket första punkten; för att motivera varför verksamheten ska ha företräde framför andra intressen på platsen måste det också motiveras varför platsen är lämplig och har förutsättningar för just den sökta verksamheten. *Beträffande punkt 2* kommer information om verksamheten lämnas i ansökan eftersom det är en förutsättning för att kunna förklara varför verksamheten innebär en samhällsviktig funktion.

Ett centralt underlag i ansökan som dessutom kommer att beröra den information som efterfrågas i punkt 1 och punkt 2 är den strategiska miljöbedömningen som ska bifogas ansökan enligt 1 kap. 7 § tredje stycket. Den strategiska miljöbedömningen utgör ett viktigt underlag för regeringens bedömning, i vilken platsval och platsens specifika förutsättningar kommer att beskrivas.

Det bör här understrykas att den strategiska miljöbedömningens omfattning och detaljeringsgrad ska vara rimlig med hänsyn till bedömningsmetoder och aktuell kunskap, planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad m.m. (jfr 6 kap. 12 § miljöbalken).

Den strategiska miljöbedömningen är således ett flexibelt verktyg vars detaljeringsgrad anpassas efter projektets status och därmed ett lämpligt underlag i ansökan om ett principbeslut. Därmed kan en strategisk miljöbedömning variera i omfattning både mellan olika projekt men också beroende på vem som tagit fram den. Det bör i författningskommentaren till den föreslagna 1 kap. 7 § tydliggöras att den strategiska miljöbedömningens omfattning är beroende av aktuell kunskap och planens detaljeringsgrad, vilket vid ansökan om principbeslut inte är densamma som vid planläggning.

Avseende den strategiska miljöbedömningen som ska bifogas ansökan, se ytterligare kommentar nedan under *Utredningens förslag att sökanden kan ansvara för den strategiska miljöbedömningen*.

Slutligen och såvitt gäller utredningens förslag att sökanden ska redogöra för hur den avser att omhänderta avfall som kommer att uppkomma vid anläggningen anser Blykalla att det kravet bör kvarstå. För frågan om principbeslut är det dock viktigt att denna beskrivning kan hållas på en övergripande nivå. Detta med beaktande av att frågan kommer att prövas grundligt under tillståndsprocessen enligt lagen om kärntekniskt tillstånd och är en förutsättning för att tillstånd ska erhållas enligt såväl miljöbalken som enligt kärntekniklagen. Till detta kommer att frågan om ett nytt avfallsprogram för närvarande utreds.

Med beaktande av föregående synpunkter är Blykallas uppfattning av 1 kap. 7 § i utredningens förslag bör utformas som följer.

7 § Ansökan ska innehålla en översiktlig redogörelse för

1. varför intresset för verksamheten har företräde framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3–4 kap. miljöbalken, ~~och~~
 2. sökandens ägar- och finansieringsförhållanden, tänkt organisation för att uppföra och driva anläggningen, leverantörer och teknik i den mån detta är bestämt samt i sådan utsträckning som krävs för att kunna bedöma verksamhetens betydelse för Sveriges säkerhet,
 3. varför verksamheten innebär en samhällsviktig funktion vilket exempelvis kan vara att verksamheten behövs för landets energiförsörjning, syftar till att utveckla eller demonstrera ny teknik eller är av betydelse för Sveriges försörjningstrygghet och säkerhetsintressen, och
- ~~Ansökan ska dessutom innehålla övergripande information om~~
- ~~1. platsens förutsättningar för den planerade verksamheten,~~
 - ~~2. den planerade verksamheten i sig, och~~
 - ~~3–4. hur sökanden avser att omhänderta det avfall som kommer att uppstå vid anläggningen.~~

Till ansökan ska också biläggas en strategisk miljöbedömning när det krävs enligt 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om vad en ansökan ska innehålla.

Synpunkter för det fall Blykallas föreslagna justeringar inte accepteras

För det fall regeringen väljer att gå vidare med ett lagförslag som inte definierar *samhälleligt helhetsintresse* på det sätt som Blykalla föreslår, menar Blykalla att vissa förtydliganden av begreppet är önskvärda.

Som framgått ovan innebär utredningens förslag att

”[e]n verksamhet ska anses vara förenlig med samhällets helhetsintresse om verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landets energiförsörjning och fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan föra med sig.” (se utredningens föreslagna 1 § andra stycket)

Enligt Blykallas mening måste ett principbeslut kunna meddelas för en kärnteknisk anläggning som helt eller delvis har till syfte att demonstrera ny teknik. Detta oavsett om den kärntekniska anläggningen är en kärnkraftsreaktor eller en forskningsreaktor. Vad specifikt gäller forskningsreaktorer noterar Blykalla även att utredningens förslag förutsätter att uppförandet av en sådan kräver ett principbeslut (jfr utredningens föreslagna 2 § som anger att lagen omfattar ”kärntekniska anläggningar” vilket begrepp enligt 2 § lagen om kärnteknisk verksamhet inbegriper forskningsreaktorer). Enligt Blykallas mening får utveckling av ny teknik anses vara ett samhälleligt intresse vilket inte torde kräva ytterligare förklaringar. Utredningens förslag till när ett samhälleligt helhetsintresse ska anses föreligga bör förtydligas i enlighet med detta, förslagsvis som följer.

”En verksamhet ska anses vara förenlig med samhällets helhetsintresse om verksamheten innebär en samhällsviktig funktion, ~~eller~~ behövs för landets energiförsörjning eller syftar till att utveckla eller demonstrera ny teknik och fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan föra med sig.” (se utredningens föreslagna 1 § andra stycket)

Utredningens förslag att sökanden kan ansvara för den strategiska miljöbedömningen

Utredningen föreslår att en strategisk miljöbedömning ska bifogas som underlag till ansökan om principbeslut. Blykalla delar utredningens uppfattning att detta underlag krävs enligt SMB-direktivet; eftersom principbeslutet avser en specifik verksamhet på en utpekad plats och ska bidra till att göra det möjligt att genomföra ett projekt som alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan (dvs. en kärnteknisk anläggning) förefaller det klart att en strategisk miljöbedömning måste ingå i beslutsunderlaget. Vidare anser Blykalla att detta kan utgöra ett lämpligt underlag för såväl regeringen som kommunen inför deras respektive beslut/ställningstagande.

Blykalla ställer sig positivt till förslaget att sökanden ska ansvara för miljöbedömningen enligt 6 kap. 9 § 1-2 miljöbalken. Detta följer av utredningens föreslagna 1 kap. 12 § som har följande lydelse.

12 § Om en strategisk miljöbedömning krävs enligt 6 kap. 3–19 § miljöbalken blir dessa bestämmelser tillämpliga på handläggningen i ärendet, med de justeringar som följer av

andra stycket. Sökanden ska ansvara för att göra den strategiska miljöbedömningen enligt vad som framgår av 6 kap. 9 § 1–2 miljöbalken.

Blykalla förstår det som att efter avgränsningssamrådet så upprättar sökanden en miljökonsekvensbeskrivning och att det är denna miljökonsekvensbeskrivning som ska bifogas ansökan om principbeslut. Därmed kommer regeringen, genom kungörelse att säkerställa att kraven enligt 6 kap. 9 § 3 och 15 §§ miljöbalken uppfylls samt att Esbo-samråd enligt 6 kap. 13 § miljöbalken genomförs (jmf Miljötillståndsutredningens förslag, "En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess", SOU 2024:98). Det bör i författningskommentaren förtydligas hur processen är tänkt att genomföras så det inte uppstår några osäkerheter kring vem som utför de olika stegen i processen enligt 6 kap. 3-19 §§ miljöbalken. Likaså är det lämpligt att tydliggöra i författningskommentaren till den föreslagna bestämmelsen vilka som sökanden ska genomföra avgränsningssamråd med enligt 6 kap. 9 § 2 miljöbalken. De myndigheter som Blykalla identifierat, utöver kommun och länsstyrelse; är Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning, Statens Geotekniska Institut, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsberedskap och Strålsäkerhetsmyndigheten.

Utredningens förslag att tillstyrkande från kommunfullmäktige i berörda kommuner ska krävas för ett principbeslut

Enligt utredningens förslag är det en förutsättning för fattandet av ett principbeslut att kommunfullmäktige i den eller de kommuner där anläggningen är tänkt att lokaliseras tillstyrker (såvitt det får förstås) verksamheten och anläggningen.

Framgångsrika etableringar av kärnteknisk verksamhet förutsätter en god och kontinuerlig dialog med berörda kommuner. Sökanden kommer därför att samverka nära med kommunen redan i ett tidigt skede för att säkerställa att kommunen har fullständig insyn i verksamheten och tillgång till nödvändigt beslutsunderlag. Det är viktigt att understryka att kommunens tillstyrkan avser planeringsfrågan och markanvändningen, medan bedömningen av verksamhetens tekniska och säkerhetsmässiga aspekter – inklusive uppfyllande av strålsäkerhetskrav och påverkan på hälsa och miljö – prövas i separata processer enligt miljöbalken och kärntekniklagen. I dessa processer är kommunen part med full möjlighet att bevaka kommuninvånarnas intressen. Kommunens tillstyrkan innebär således inte ett godkännande av verksamhetens tekniska utformning eller miljöpåverkan, utan är begränsad till lokaliseringsfrågan ur ett samhällsplaneringsperspektiv.

Blykalla är principiellt positivt till att kommunfullmäktiges tillstyrkan ska krävas för att principbeslut ska kunna fattas då det är i linje med syftet att på ett tidigt stadium eliminera regulatorisk risk. Emellertid lämnar utredningen vissa frågor obesvarade som skapar osäkerhet kring betydelsen av ett principbeslut vilket utvecklas i det följande.

Det är oklart utifrån utredningens förslag om kommunen har möjlighet att dra tillbaka sitt tillstyrkande och vad detta i sådana fall får för konsekvenser (jfr Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, remissvar den 21 februari 2025 TNA 2025-63). I Blykallas mening förlorar principbeslutet mycket av sin betydelse om det står berörda kommuner fritt att dra tillbaka sitt tillstyrkande; detta är exakt en sådan regulatorisk risk som historiskt har skapat motvilja mot investeringar i kärnkraft. Det bör på lämpligt sätt klargöras i lag om principbeslut att

kommunfullmäktiges tillstyrkande inte kan återkallas alternativt att ett återkallande inte förtar ett principbesluts verkan (dvs. att tillstånd kan meddelas enligt lagen om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken).

Synpunkter på den föreslagna förordningen om principbeslut för vissa verksamheter

Utredningens förslag till förordning om principbeslut för vissa verksamheter innehåller följande bestämmelse.

1 § Ett principbeslut enligt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter krävs inte för att kärntekniska anläggningar ska få uppföras där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen.

Som beskrivs i utredningens avsnitt 12.3.1 förekommer dessa aktivitetsbegränsningar avseende avfall i 16 § andra stycket kärnteknikförordningen. I sagda bestämmelse anges att Strålsäkerhetsmyndigheten prövar tillståndsfrågor för anläggningar om mängden avfall understiger de gränser som anges i 16 § första stycket kärnteknikförordningen.

Det bör förtydligas om utredningens avsikt faktiskt är att begränsningarna i 16 § första stycket kärnteknikförordningen ej ska vara en förutsättning även i 1 § förordningen om principbeslut för vissa verksamheter. Om det inte är en förutsättning kan det tänkas förekomma anläggningar som innefattar verksamhet som inte ryms i 16 § första stycket kärnteknikförordningen, men som innehåller avfallsmängder som understiger gränserna i 1 § förordningen om principbeslut för vissa verksamheter. Detta får till följd att sådana anläggningar inte tillståndsprövas av lag om kärnteknisk verksamhet, men de kräver heller inte principbeslut. Till exempel, en anläggning för hantering av använt kärnbränsle innehållande *mer* än 20 kg uran (16 § första stycket 7 kärnteknikförordningen), men för vilken total aktivitet i avfall är mindre än gränserna i 1 § förordningen om principbeslut för vissa verksamheter.

Synpunkter på föreslagna justeringar av miljöbalken

Blykalla ställer sig positivt till en förenkling och översyn av överlappande lagstiftning för att underlätta för ansökningsprocessen. Blykalla delar utredningens syn på att frågor avseende säkerhet och strålskydd inte bör prövas inom ramen för miljöbalksprövningen. Vissa förtydliganden av hur ett beslut enligt den föreslagna lagen om principbeslut förhåller sig till den efterföljande miljöbalksprövningen bör dock göras.

Betydelsen av regeringens bedömning av verksamhetens företräde framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3-4 kap. miljöbalken

Utredningens avsikt är att principbeslutet ska vara bindande i den efterföljande tillståndsprocessen enligt miljöbalken. Såvitt Blykalla förstår har utredningen försökt uppnå detta genom *dels* 1 kap. 16 § i den föreslagna lagen om principbeslut, *dels* genom justeringar av 2 kap. 6 § miljöbalken. Blykalla anser att förtydliganden är påkallade.

Beträffande 2 kap. 6 § miljöbalken föreslår utredningen att bestämmelsens andra stycke ska formuleras som följer.

“Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6, 6 a och 6 b §§, 11 kap. 9 a § och 12 kap. 6 § samt om regeringen har fattat ett principbeslut enligt lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.”

Det är otydligt om bestämmelsen innebär att behörig mark- och miljödomstol ska göra en förnyad bedömning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken för det fall verksamheten medför ändrad användning av mark- eller vattenområden (jfr Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, remissvar den 21 februari 2025 TNA 2025-63). Rimligen, och om principbeslutet ska få sin avsedda verkan, ska en ny bedömning inte göras. Detta bör komma till tydligare uttryck. Förslagsvis kan detta ske genom att ett nytt tredje stycke adderas till 2 kap. 6 § miljöbalken. De föreslagna justeringarna av bestämmelsen andra stycke skulle då inte genomföras.

“Om regeringen har fattat ett principbeslut enligt lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. inte tillämpas.”

Det kan i sammanhanget noteras att detta inte alltid kommer att gälla om den planerade verksamheten förändrats jämfört med vad som angivits i ansökan om principbeslut; i en sådan situation kan frågan behöva hänskjutas till regeringen för förnyad bedömning (jmf 1 kap. 17 § i den föreslagna lagen om principbeslut).

Angående utredningens förslag rörande etablering av kärnkraft i södra Sverige

Utredningen berör i avsnitt 6.1.3 förbudet i 4 kap. 4 § andra stycket miljöbalken och att detta utgör en begränsning för etablering av kärnkraft i södra Sverige. Blykalla anser att denna begränsning bör utgå och föreslår därför följande justeringar. Blykalla har dock förståelse för att en sådan justering kräver ytterligare utredning och möjligen inte kan genomföras i detta lagstiftningsärende.

Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 17 kap. 4 a § 1–6, 9 och 10 ~~samt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter~~ komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§ ~~samt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter~~.

Angående förslaget om att den specifika miljöbedömningen slutförs tidigare i processen
Möjligheten att slutföra miljöbedömningen tidigt i processen existerar redan idag genom 6 kap. 42 § miljöbalken. Blykalla anser inte att det finns behov av att göra denna bestämmelse obligatorisk vid prövningar avseende kärnteknisk verksamhet, utan ser det som fördelaktigt att det förblir en fakultativ möjlighet. Eftersom bestämmelsen i nuläget tillämpas mer som undantag än regel, kan lämpligen ett förtydligande eller en uppmaning riktas till tillståndsgivande myndigheter att dessa ska eftersträva att miljöbedömningen slutförs så tidigt som möjligt i processen.

Angående att prövning enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas

Blykalla ställer sig positivt till det som anförs om möjligheter till dialog mellan den sökande och den myndighet som regeringen utser fatta beslut. En tydlig process med möjlighet till dialog förbättrar förutsättningarna för bra och anpassade ansökningar. Det är även positivt med förtydligande om ansökans innehåll redan i författning.

Krav på att visa att förlägningsplatsen för en kärnteknisk anläggning har de förutsättningar som krävs

Utredningen har föreslagit införandet av följande bestämmelse för att säkerställa att platsens förutsättningar beaktas i bedömningen enligt kärntekniklagen när prövningsprocesserna enligt miljöbalken och kärntekniklagen renodlas och hänvisningarna till miljöbalken undantas från prövningen enligt kärntekniklagen:

3 b § För en kärnteknisk anläggning ska visas att förlägningsplatsen har de förutsättningar som krävs med hänsyn till verksamhetens syfte, naturliga och demografiska förhållanden samt andra omständigheter som kan påverka säkerheten och strålskyddet.

Blykalla motsätter sig att bestämmelsen införs av två skäl.

För det första motverkar bestämmelsen det övergripande syfte som utredningen försökt uppnå genom att undanta miljöbalksfrågor från KTL-prövningen.

För det andra prövas platsens förutsättningar redan i flera led och därmed saknas det behov av att pröva platsens lämplighet även inom ramen för KTL. Såvitt gäller prövning av platsen kommer det inom ramen för principbeslutet göras en övergripande lokaliseringsbedömning utifrån ett samhällsperspektiv. Platsens lämplighet för verksamheten bedöms vidare enligt miljöbalken 2 kap. 6 §, av vilken bestämmelse följer att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Detta inkluderar att samtliga faktorer på platsen beaktas; exempelvis geologiska förhållanden och omgivningsförhållanden. Slutligen sker en ytterligare bedömning av platsen inom ramen för plan- och bygglovsprocessen utifrån PBL.

Enligt Blykallas uppfattning bör fokus i KTL-prövningen vara anläggningens förutsättningar, som ska prövas med beaktande av de platsspecifika förutsättningarna. Genom den föreslagna bestämmelsen uppstår risk för dubbelprövning av platsen, även om hänvisningarna till miljöbalken tas bort. Om bestämmelsen trots allt införs måste den justeras så att den är begränsad till strålsäkerhetsfrågor.

Synpunkter på utredningens förslag till frivilliga moment för en komplett ansökan

Blykalla är positivt till de förslag som lämnas gällande frivilliga moment för en komplett ansökan men får lämna följande förslag till justeringar av processen.

Enligt utredningens förslag avgränsas vilka som kan ansöka om förhandsbesked till "[d]en som planerar för en ny kärnteknisk anläggning". (Se utredningens föreslagna 5 d §.) I allmänmotiveringen uttalas att "[f]örhandsbesked ska kunna begäras såväl av en presumtiv sökande som av andra aktörer eller leverantörer för att få en bedömning av om det finns förutsättningar att uppfylla kraven på säkerhet och strålskydd." (Se SOU 2025:7 s. 244.) I specialmotiveringen uttalas vidare att förhandsbesked kan "ge visshet till en presumtiv sökande om tillstånd, eller tillverkare eller annan aktör, om möjliga vägval innan större beslut om investeringar och inriktning fattas [...]" (Se SOU 2025:7 s. 510.)

Blykalla delar vad som förefaller vara utredningens uppfattning, nämligen att förhandsbesked ska kunna sökas av såväl presumtiva sökande som av andra aktörer eller leverantörer. Denna uppfattning kommer dock inte till tydligt uttryck i föreslagen lagtext som istället begränsar möjligheten till förhandsbesked till den som planerar för en ny kärnteknisk anläggning, vilket närmast låter som den som planerar att söka tillstånd för kärnteknisk verksamhet. I syfte att föreslagen lagtext ska förverkliga uppfattningen att förhandsbesked ska kunna sökas av andra subjekt än sådana som planerar att söka kärntekniskt tillstånd bör utredningens föreslagna 5 d § utformas som följer.

5 d §

~~Den som planerar för en ny kärnteknisk anläggning får hos den myndighet som~~
~~Regeringen~~ eller den myndighet som regeringen ~~bestämmer~~ ~~ansöka om~~ ska lämna
förhandsbesked om förutsättningarna att uppfylla tillämpliga krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa.

Ett förhandsbesked får avse frågor om

1. förlägningsplatsens förutsättningar,
 2. anläggningens konstruktion,
- eller

3. administrativa och personella resurser för uppförande eller drift av anläggningen.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att begränsa vilka kärntekniska anläggningar som det ska vara möjligt att ansöka om förhandsbesked för.

Det är tydligt att utredningen anser att förhandsbesked bör kunna avse mer begränsade frågor, och Blykalla är positiv till detta och att det tydliggörs i författningskommentaren. Detta skulle

möjliggöra en stegvis prövningsprocess där kritiska tekniska lösningar kan bedömas separat och i ett tidigt skede, vilket både effektiviserar processen och skapar större förutsägbarhet för sökanden. Denna möjlighet är även i linje med att avgiften för förprovning föreslagits vara den faktiska timkostnaden och inte en fast avgift. Enligt Blykallas mening är detta än mer påkallat eftersom den övervägda så kallade SVAR-processen inte infördes. Enligt Blykallas mening var det olyckligt att denna process inte infördes och är av uppfattningen att den föreslagna processen kan tjäna som inspiration för det fortsatta arbetet i detta lagstiftningsärende.

Slutligen föreslår Blykalla att bestämmelsen anger att Strålsäkerhetsmyndigheten "ska" lämna förhandsbesked. Det är oklart varför bestämmelsen ska ha en fakultativ formulering.

Ytterligare förtydliganden som bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbete

Det framgår tydligt att utredningens intention är att en tillståndshavare, med stöd av miljöbalkstillståndet, ska kunna genomföra markförberedande åtgärder även innan tillstånd enligt kärntekniklagen meddelats. Såvitt Blykalla förstår är detta avsett att komma till uttryck i utredningens föreslagna 5 n § KTL. Det är emellertid inte tydligt utan närmare precisering av vad som innefattas i begreppet "uppförande" behövs. Det kan annars bli problematiskt att hävda rätten att påbörja markförberedande åtgärder enbart med stöd av ett miljöbalkstillstånd.

Därutöver bör även infrastruktur, byggnadsstommar och andra anläggningar kunna uppföras med stöd av miljöbalkstillståndet och bygglov, förutsatt att dessa inte föregriper eller påverkar Strålsäkerhetsmyndighetens tillståndsprövning. Mot denna bakgrund anser Blykalla att ett förtydligande i författningskommentaren till 5 n § KTL är nödvändigt.

Tillstånd till uppförande av en kärnteknisk anläggning

5 n § Ett tillstånd som omfattar uppförande av en kärnteknisk anläggning ger rätt att utan ytterligare godkännande enligt denna lag påbörja uppförandet av anläggningen.

I författningskommentaren bör förtydligas: Med uttrycket "uppförande" avses inte markförberedande åtgärder eller andra förberedande arbeten. Bestämmelsen hindrar således inte en tillståndshavare från att vidta förberedande åtgärder avseende infrastruktur och uppförande av andra byggnader och anläggningar inom verksamhetsområdet förutsatt att tillståndshavaren har nödvändiga tillstånd för dessa, såsom tillstånd enligt miljöbalken och bygglov. Åtgärderna får dock inte menligt inverka på Strålsäkerhetsmyndighetens möjligheter att göra bedömningar enligt KTL.

Ökad flexibilitet avseende en tillståndshavares organisation

Blykalla är positiv till förslaget att tydliggöra kravet i 13 § 2 punkten kärntekniklagen så att det klart framgår att tillståndshavaren för att fullgöra det lagstadgade ansvaret inte måste kunna fullgöra alla krav inom sin egen organisation. Blykalla ser att utvecklingen kommer att, precis som utredningen beskriver, leda till nya ägar- och driftsformer och det är bra att detta möjliggörs så långt som möjligt.

I sammanhanget noterar Blykalla utredningens diskussion om att ett samlat tillstånd för uppförande, innehav och drift är den förordade ordningen. Blykalla får med anledning av detta framhålla att det inte föreligger några formella begränsningar mot att tillstånd delas upp och att detta skulle kunna vara påkallat om realiserandet av en viss reaktorteknik affärsmässigt kräver att en stor del av organisationen fullgörs av annan än den som har tillstånd till *innehav* av reaktorn. Exempelvis kan tänkas att ett ändamålsenligt upplägg är att en viss juridisk person har tillstånd till *innehav* av reaktorn medans en annan juridisk person har tillstånd till *drift* av reaktorn, ex.vis en aktör som tillhandahåller s.k. Operator as a Service.

Angående rättvisa och ändamålsenliga avgifter för prövning av nya reaktorer enligt kärntekniklagen

Blykalla är överlag positivt inställt till de justerade avgifter som utredningen föreslår men lämnar vissa synpunkter nedan.

Ansökningsavgift enligt föreslagen 4 a §

Utredningen föreslår att ansökningsavgiften för nya reaktorer ska bestämmas utifrån effekt och med en möjlighet till nedsättning vid ansökan om tillstånd för flera reaktorer av samma modell. Den föreslagna bestämmelsen för den nya processen har följande lydelse.

4 a §

Avgift enligt 4 § 1 som avser en ny kärnkraftsreaktor ska betalas

1. med 196 000 000 kronor om ansökan avser en kärnkraftsreaktor i avgiftsklass 1,
2. med 119 438 000 kronor om ansökan avser en kärnkraftsreaktor i avgiftsklass 2,
3. med 73 500 000 kronor om ansökan avser en kärnkraftsreaktor i avgiftsklass 3, och
4. med 50 400 000 kronor om ansökan avser en kärnkraftsreaktor i avgiftsklass 4.

Om en ansökan enligt första stycket omfattar flera reaktorer av samma modell, ska full avgift enligt första stycket gälla för en reaktor och därefter en tillkommande avgift som motsvarar 10 procent av avgiften för aktuell avgiftsklass för varje ytterligare reaktor.

Blykalla ställer sig även positivt till föreslagna justeringar av avgifter för kärnteknisk verksamhet och att avgiften anpassas efter reaktorerers olika storlek, men anser att avgifterna bör bestämmas något annorlunda än vad utredningen föreslår.

Blykalla anser att kärnkraftskollektivet som helhet ska bära sina kostnader, inte att varje avgiftsklass ska vara kostnadstäckande såsom förslaget nu utformats. Det finns framförallt två tunga skäl för detta. Det första är att SSM kommer i sin granskning ha en inlärningskurva för varje prövning som sker, oavsett teknologi och reaktorns storlek. Synergierna finns i många fall inte primärt inom samma avgiftsklass. För det andra så riskerar förslaget att hämma utvecklingen av ny teknologi och tydliggör den restriktiva hållning som många i branschen har mot nya koncept. Det naturliga är en jämn fördelning av avgifterna mellan varje avgiftsklass.

Med beaktande av nuvarande förslag, ställer Blykalla sig även positivt till föreslagna justeringar av avgifter för kärnteknisk verksamhet och att avgiften anpassas efter reaktors olika storlek, men anser att avgifterna bör bestämmas något annorlunda än vad utredningen föreslår.

Blykalla anser att kärnkraftskollektivet som helhet ska bära sina kostnader, inte att varje avgiftsklass ska vara kostnadstäckande såsom förslaget nu utformats. Det finns framförallt två tunga skäl för detta. Det första är att SSM kommer i sin granskning ha en inlärningskurva för varje prövning som sker, oavsett teknologi och reaktors storlek. Synergierna finns i många fall inte primärt inom samma avgiftsklass. För det andra så riskerar förslaget att hämma utvecklingen av ny teknologi och tydliggör den restriktiva hållning som många i branschen har mot nya koncept. Det naturliga är en jämn fördelning av avgifterna mellan varje avgiftsklass.

Blykalla stödjer utredningens alternativ att merkostnaden för ansökningsavgiften som belastar den första enheten kan anslagsfinansieras, särskilt gällande ny teknik. Detta är särskilt relevant då det nuvarande förslaget innebär att etablerade aktörer/tekniker inte ska bära några merkostnader för pågående teknikutveckling - ett förhållningssätt som avviker från andra områden. Som jämförelse kan nämnas att för miljöfarlig verksamhet görs åtskillnad i både prövningsnivå och avgifter utifrån verksamhetens storlek, inte huruvida tekniken är ny eller etablerad. Skillnaden i de fallen är att det inte finns krav på full kostnadstäckning, utan staten tar på sig merkostnaderna när teknikutveckling sker. Även om det inte är aktuellt avseende verksamheter enligt kärntekniklagen så bör det övervägas avseende den merkostnad som är förknippad med FOAK - just för att främja teknikutvecklingen.

Granskningsavgift enligt föreslagen 7 §

Utredningen föreslår att granskningsavgiften för nya reaktorer ska bestämmas utifrån effekt och med en möjlighet till nedsättning vid ansökan om tillstånd för flera reaktorer av samma modell. Bestämmelsen innebär att om ett tillstånd avser flera reaktorer så ska 25 procent av avgiften för aktuell avgiftsklass betalas för varje ytterligare reaktor.

Blykalla delar inte utredningens uppfattning att kostnaden för granskningsmyndighetens arbete med granskning av tillkommande enheter sannolikt kommer att uppgå till 25 procent per reaktor.

Blykallas uppfattning är att tillkommande avgift för varje reaktor av samma modell bör bestämmas till *10 procent*. För det fall det inte leder till full kostnadstäckning bör differensen lösas genom tilläggsdebitering enligt den föreslagna 8 §. Eftersom denna bestämmelse, till skillnad från tilläggsdebitering av ansökningsavgiften, tillämpas så snart kostnaderna inte täcks av granskningsavgifter, elimineras risken för att Strålsäkerhetsmyndigheten inte erhåller full kostnadstäckning.

Tillsynsavgift enligt befintliga 11 § förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten

Utredningen föreslår inga justeringar av den befintliga 11 § förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten. Enligt bestämmelsen ska den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet betala avgift för Strålsäkerhetsmyndighetens tillsyn över att lagen om kärnteknisk verksamhet, strålskyddslagen, förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet

och strålskyddsförordningen (2018:506) samt villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar och förordningar följs. Avgiften debiteras kvartalsvis och uppgår för en kärnkraftsreaktor under normaldrift till 4 730 000 kronor.

Enligt Blykallas mening bör bestämmelsen justeras för att ta hänsyn till att ett tillstånd kan avse fler än en reaktor vid samma förlägningsplats (jfr vad som anförts ovan gällande föreslagna 4a och 7 §§). Det framstår enligt Blykalla som att det kommer leda till överdebitering om 4 730 000 kronor debiteras för *varje* reaktor inom samma förlägningsområde kvartalsvis. Det kan här betonas att en helt annan riskprofil än en "low-power density reaktor" som inte genomför några kontinuerliga bränslebyten. Skillnaden i antalet säkerhetsklassade system mellan dessa reaktorer är också betydande vilket motiverar att tillsynsavgiften sätts per site istället för reaktor.

Blykalla föreslår att bestämmelsen kompletteras med ett nytt fjärde stycke enligt nedan.

11 § Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet ska betala avgift för Strålsäkerhetsmyndighetens tillsyn över att lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, strålskyddslagen (2018:396), förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet och strålskyddsförordningen (2018:506) samt villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar och förordningar följs. Avgiften ska, efter särskild debitering av Strålsäkerhetsmyndigheten, betalas förskottsvis för varje kalenderkvartal

1. med 4 730 000 kronor för en kärnkraftsreaktor under normaldrift,
2. med 1 626 000 kronor för en anläggning för framställning av bränsle för kärnkraftsreaktorer,
3. med 600 000 kronor för en forsknings- och materialprovningsreaktor under normaldrift,
4. med 1 626 000 kronor för en anläggning där mer än 1 000 ton använt kärnbränsle mellanlagras,
5. med 350 000 kronor för en anläggning där använt kärnbränsle mellanlagras och den lagrade mängden inte överstiger 1 000 ton,
6. med 1 626 000 kronor för en anläggning för slutförvaring av kärnavfall som inte utgör sådan markdeponering som avses i 5 § andra stycket 11,
7. med 400 000 kronor för en anläggning för mellanlagring av kärnavfall,
8. med 867 000 kronor för en anläggning för behandling av kärnämne som inte utgör en anläggning för framställning av bränsle,
9. med 867 000 kronor för en anläggning för behandling av kärnavfall,
10. med 812 000 kronor för en kärnkraftsreaktor under avveckling,
11. med 252 000 kronor för en forsknings- och materialprovningsreaktor under avveckling, och
12. med 11 600 kronor för en sådan markdeponering som avses i 5 § andra stycket

En avgift enligt första stycket 1-4, 10 eller 11 omfattar även tillsyn över anläggningar för mellanlagring eller behandling av använt kärnbränsle, kärnämne eller kärnavfall som finns inom det anläggningsområde som omfattas av tillståndet och som tillståndshavaren driver uteslutande i syfte att fullgöra sina skyldigheter enligt 10 § första stycket 2 och 3 lagen om kärnteknisk verksamhet.

Om en tillståndshavare har flera anläggningar för mellanlagring eller behandling av använt kärnbränsle, kärnämne eller kärnavfall inom ett och samma anläggningsområde, ska avgift betalas endast för den anläggning som har den högsta avgiften.

Om en tillståndshavare har tillstånd till normaldrift av flera kärnkraftsreaktorer inom ett och samma anläggningsområde ska endast en avgift betalas för dessa kärnkraftsreaktorer.

Avgiftsskyldigheten inträder kalenderkvartalet efter det då tillståndet började gälla och upphör från och med det kalenderkvartal som följer efter det att tillståndshavaren har fullgjort sina skyldigheter enligt 10 § lagen om kärnteknisk verksamhet eller Strålsäkerhetsmyndigheten har konstaterat att fortlöpande tillsyn med hänsyn till säkerheten och strålskyddet inte längre behövs. Förordning (2021:1312).

Möjlighet till nedsättning av avgifter enligt föreslagen 19 § andra stycket

Utredningen föreslår att 19 § förordning (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten kompletteras med ett andra stycke som följer.

Om det finns särskilda skäl, får Strålsäkerhetsmyndigheten i det enskilda fallet sätta ned eller efterskänka en avgift.

Trots första stycket får avgifter enligt 4 a och 7 a §§ endast sättas ned eller efterskänkas i de fall en avgift bedöms som uppenbart oskälig eller det annars finns särskilda skäl efter beaktande av gällande avgiftsprinciper.

Hänvisningen i det föreslagna andra stycket bör vara till 4a, 7 och 7 a §§.

Angående pilotprojekt för ökad förståelse om vilka förutsättningar som krävs för att erhålla förhandsbesked

Utredningens föreslår att Strålsäkerhetsmyndigheten bör ges i uppdrag att under 2025 genomföra ett pilotprojekt med branschaktörer i syfte att öka förståelsen om vilka förutsättningar som krävs för att kunna erhålla ett förhandsbesked om förläggningsplats, teknik respektive organisation och resurser. Blykalla ställer sig positivt till detta förslag och deltar gärna i ett sådant pilotprojekt.

Blykalla AB, genom

Thérèse Burman, *head of legal & regulatory*

Martin Bengtsson, *legal counsel*